

О. А. Шкурупій

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

© О. А. Шкурупій

ХАРАКТЕР МІКРОБНОЇ ФЛОРИ У ХВОРИХ НА ГОСТРИЙ ГНІЙНИЙ ХОЛАНГІТ

Резюме. Проведено бактеріологічний аналіз лікування 136 пацієнтів з гострим гнійним холангітом непухлинного генезу. Причинами холангіту були: холедохолітіаз — у 40 (29,9%), поєднання стриктури холедоха і холедохолітіазу — у 39 (28,7%), стиснення зовнішніх жовчовивідних проток набряклою головкою підшлункової залози при вторинному панкреатиті — у 15 (11%), перихоледохіальний лімфаденіт — у 3 (2,2%) хворих. Визначалися *Escherichia coli* (63,3%), *Klebsiella pneumoniae* (16,3%), *Enterobacter aerogenes* (8,2%), *Proteus vulgaris* (6,1%), *Enterococcus faecalis* (4,1%), *Pseudomonas aeruginosa* (2,0%). У 27% випадків висівались асоціації мікроорганізмів.

Ключові слова: бактеріологічний аналіз, гострий гнійний холангіт, *Escherichia coli*, мікробіологічний пейзаж.

Вступ

Серед найбільш частих та небезпечних ускладнень гострої пакреатобіліарної патології є гострий гнійний холангіт (ГГХ).

Частота даного ускладнення варіює від 11 до 60% [1, 4, 5]. Незважаючи на сучасні методи діагностики, техніку оперативних втручань, впровадження антибактеріальних препаратів широкого спектра дії і активних методів детоксикації організму, післяопераційна летальність при ГГХ висока і варіює в межах 4,7—88% [1, 2, 4, 5].

Сьогодні визначено близько 30 причин, які можуть зумовити порушення відтоку жовчі [3, 6, 7]. Холедохолітіаз є головним чинником розвитку гострого холангіту та обтурації проток. Серед інших причин трапляються посттравматичні стриктури проток, пухлини біліопанкреатодуоденальної зони, фіброз ампули холедоха або великого сосочка дванадцятипалої кишки, паразитарна інфекція [1, 3, 6, 7].

Другим чинником, що спричиняє гострий холангіт, є бактеріальна інфекція [2, 5]. Холестаза створює сприятливі умови для розмноження мікроорганізмів [1, 2, 5]. Незначна кількість кишкових мікроорганізмів постійно знаходиться в жовчних шляхах, це спричинено дуоденобіліарним рефлексом, який виникає при розкритті великого сосочка дванадцятипалої кишки.

Інший шлях потрапляння бактерій — це їх надходження в кровообіг ворітної вени з товстої кишки [6, 7]. У нормі ці бактерії підтримують певний тонус імунної системи організму завдяки реакції на них лімфовузлів кишечника і фіксованих макрофагів печінки. Природні механізми санації жовчних шляхів (секреторна активність печінки, продукція слизових залоз жовчних проток) досить ефективно протистоять транзиторній бактеріохолії без розвитку клінічних і патологоанатомічних змін у жовчних протоках [2, 3, 6].

У фізіологічних умовах антибактеріальний ефект жовчних кислот забезпечує стерильність жовчі, але при розвитку патологічних процесів у жовчних протоках у ній міститься безліч мікроорганізмів [2, 3, 6]. Одним з важливих чинників, які сприяють розвитку біліарної інфекції, є мікробна колонізація жовчовивідних проток (ЖВП), ініціюючим моментом якої служить бактерійна адгезія [2].

Матеріали та методи

Проведений бактеріологічний аналіз лікування 136 пацієнтів ГГХ непухлинного генезу за період з 2001 до 2004 р., які знаходилися на лікуванні у Полтавській обласній клінічній лікарні ім. М.В. Скліфосовського та Національному інституті хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова.

Причинами розвитку ГГХ були холедохолітіаз — у 40 (29,4%) хворих, поєднання стриктури термінального відділу холедоха і холедохолітіазу — у 39 (28,7%), стиснення зовнішніх ЖВП запальним перивезикальним інфільтратом — у 39 (28,7%), стиснення зовнішніх ЖВП набряклою головкою підшлункової залози (ПЗ) при вторинному панкреатиті — у 15 (11%), перихоледохеальний лімфаденіт — у 3 (2,2%) пацієнтів (табл. 1).

Таблиця 1

Причини розвитку гострого холангіту, при яких досліджувалася мікрофлора жовчі

Причина обтурації	Кількість хворих	
	абс.	%
Холедохолітіаз	40	29,4
Поєднання стриктури термінального відділу холедоха і холедохолітіазу	39	28,7
Стиснення зовнішніх ЖВП запальним перивезикальним інфільтратом	39	28,7
Стиснення зовнішніх ЖВП набряклою головкою ПЗ	15	11
Перихоледохеальний лімфаденіт	3	2,2
Всього	136	100

Жовч брали на дослідження після наступних оперативних і мініінвазивних втручань: холецистектомія (ХЕ) + дренування холедоха за Кером виконана у — 39 хворих; ХЕ + дренування холедоха за Холстедом—Піковським — у 25 хворих; ендоскопічна ретроградна папілосфінктеротомія з назобіліарним дренуванням — у 19; субопераційно при накладенні білідигестивних анастомозів — у 53 пацієнтів.

Результати дослідження та їх обговорення

Якісний аналіз бактеріохолії виконували на 1, 3, 7, 10-ту добу і перед видаленням дренажу. Найчастіше визначалися *Escherichia coli* 63,3%, *Klebsiela pneumoniae* — 16,3%, *Enterobacter aerogenes* — 8,2%, *Proteus vulgaris* — 6,1%, *Enterococcus faecalis* — 4,1%, *Pseudomonas aeruginosa* — 2,0%. У 27% випадків висівались асоціації мікроорганізмів (рис. 1).

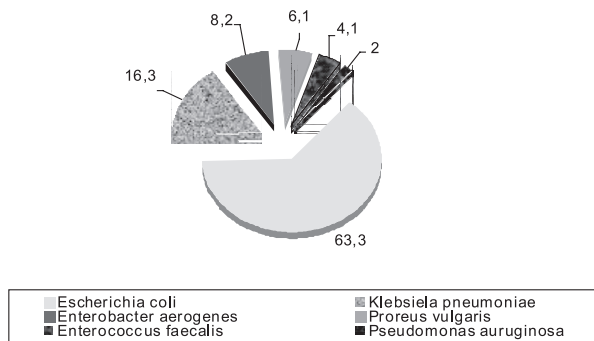

Рис. 1. Мікробний пейзаж бактеріохолії

З метою вивчення зміни якісного складу мікрофлори жовчі після проведення комплексу лікувальних заходів, включаючи внутрішньпротокову санацію, проводилося мікробіологічне дослідження жовчі на 1, 3, 7, 10-ту добу і перед видаленням дренажу.

Повна ерадикація збудника відзначена у 30 (22%) пацієнтів. Незважаючи на проведення антибактеріальної терапії з урахуванням антибіотикограм, повної стерильності жовчі не вдалося добитися у 19 (14%) хворих, при цьому постійно висівувалась *Escherichia coli*. Проте клініко-лабораторні показники у цих хворих були в межах нормальних величин, і всі вони були виписані після закінчення лікування.

На 3-тю добу після дренуючих втручань негативні посіви жовчі відзначені у 12 (24,5%) хворих, до 7 діб повна ерадикація збудника настала у 26 (53,1%) пацієнтів (рис. 2).

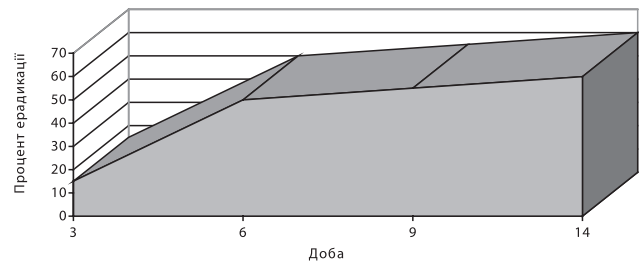

Рис. 2. Динаміка змін мікробного пейзажу жовчі після декомпресії

Висновки

Таким чином, при вивченні мікробного пейзажу жовчі при ГГХ непухлинного генезу можна відзначити наступні закономірності:

- 1) найчастіше висівним збудником при ГГХ є *Escherichia coli* — більш ніж в 60% випадків;
- 2) повної санації біліарного тракту вдалося досягти майже в 40% випадків;
- 3) конкременти при холедохолітазі є провідним фактором, що сприяє прогресуванню інфекції ЖВП.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Арефлюксная холедоходуоденостомия в хирургии острого холангита* / Н. В. Гибадулин, С. Ю. Телецкий, И. О. Гибадулина, А. С. Новокрещенных // Вестн. хирургии им. И.И. Грекова. — 2008. — № 5. — С. 40—42.
2. *Васильев А.Н. Клинические формы холангиогенной инфекции в хирургической практике* / А. Н. Васильев // Вестник хирургии им. И. И. Грекова. — 2002. — Т. 161, № 1. — С. 45—47.
3. *Гнойный холангит* / А.А. Машинский, И.А. Лотов, И.И. Харнас, О.С. Шкроб // Хирургия. — 2002. — № 3. — С. 58—65.
4. *Саенко В. Ф. Гнойный холангит. Патогенез и принципы лечения* / В.Ф. Саенко, М.Е. Ничитайло, И.М. Тодуров //

Материалы 2-го конгресса Ассоциации хирургов им. Н.И. Пирогова. — СПб, 1998. — С. 56.

5. *Шорох С. Г. Коррекция холедохолитиаза при нерасширенном холедохе в ургентной хирургии* / С.Г. Шорох // Анналы хирург. гепатологии. — 2006. — Т. 11, № 3. — С. 128.
6. *Neoplastic pancreaticobiliary duct obstruction: evaluation with breath-hold MR cholangiopancreatography* / L.H. Schwartz, F. V. Coakley, Y. Sun [et al.] // V.A.J.R. — 1998. — Vol. 170. — P. 1491 — 1495
7. *Sung J. Y. Defense system in the biliary tract against bacterial infection* / J. Y. Sung, J. W. Costerton, E. A. Shaffer // AU — Dig. Dis. Sci. — 1992. — Vol. 37, № 5. — P. 689—696.

ХАРАКТЕР МИКРОБНОЙ
ФЛОРЫ У БОЛЬНЫХ
С ОСТРЫМ ГНОЙНЫМ
ХОЛАНГИТОМ

О. А. Шкурупий

Резюме. Проведен бактериологический анализ лечения 136 пациентов с острым гнойным холангитом неопухолевого генеза. Причинами холангита были: холедохолитиаз — у 40 (29,9%), сочетание стриктуры холедоха и холедохолитиаз — у 39 (28,7%), сдавление наружных желчевыводящих протоков отечной головкой поджелудочной железы при вторичном панкреатите — у 15 (11%), перихоледохеальный лимфаденит — у 3 (2,2%) пациентов. Определены *Escherichia coli* (63,3%), *Klebsiella pneumoniae* (16,3%), *Enterobacter aerogenes* (8,2%), *Proteus vulgaris* (6,1%), *Enterococcus faecalis* (4,1%), *Pseudomonas aeruginosa* (2,0%). В 27% случаев выявлялись ассоциации микроорганизмов.

Ключевые слова: *бактериологический анализ, острый гнойный холангит, Escherichia coli, микробиологический пейзаж.*

NATURE OF THE MICROBIAL
FLORA IN PATIENTS
WITH ACUTE PURULENT
CHOLANGITIS

A. A. Shkurupiy

Summary. The bacteriological analyses of the treatment 136 patients are organized with acute purulent cholangitis nonneoplastic genesis. The cause cholangitis were: choledocholithiasis — beside 40 (29,9%), combination stricture choledochal and choledocholithiasis — beside 39 (28,7%), compression to be taken billiard ducts swell by head of the pancreas under secondary pancreatitis — beside 15 (11%), pericholedochealis lymphadenitis — beside 3 (2,2%) of the person. They were defined *Escherichia coli* 63,3%, *Klebsiella pneumoniae* — 16,3%, *Enterobacter aerogenes* — 8,2%, *Proteus vulgaris* — 6,1%, *Enterococcus faecalis* — 4,1%, *Pseudomonas aeruginosa* — 2,0%. In 27% events seed the associations a microorganism.

Key words: *bacteriological analysis, acute purulent cholangitis, Escherichia coli, microbiological landscape.*